

Oljo Samulisen muistolle.

Lehdessämme on jo aikaisemmin omistettu lyhyt muistokirjoitus heinäkuun 10. päivänä keskuudestamme poistuneen monipuolisen ja tietorikkaan itäkarjalaisen maanviljelijän Oljo Samulisen elämäntyölle. On paikallaan palata vielä näin joulun aikoihin hänen elämäntaivaalluksensa joihinkin piirteisiin, jotka saattavat olla tunnettuja vain harvoille vainajan laajassa ystäväpiirissä. Oljo Samulinen ei puhunut mielellään niin paljon itsestään kuin siitä ympäristöstä ja kanssaihmisistä, joiden piirissä hän oli joutunut elämään ja toimimaan. On siksikin mielenkiintoista elävöittää hänen muistonsa jälkipolville.

Oljo eli virallisesti Aleksanteri Samulinen oli syntynyt syyskuun 9. päivänä 1887 vanhaan Rukajärven kuntaan kuuluvan, ajoittain itsenäisenä olleen Kiimasjärven Tšolmon kylässä aivan Vienan ja Aunuksen Karjalan rajalla Aunuksen puolella. Hän oli vanhaa sikäläistä maanviljelijäsukua, jonka entisistä vaiheista hän oli jo varhain kerännyt sukunsa säilyneet perimätiedot lapsiaan ja jälkeentulevia varten perheeraamattuun. Nämä tiedot hän muutama vuosi sitten muun perimätiedon yhteydessä laajensi muistelmiksi, joihin tässä saatamme nojautua.

Oljo Samulisen isä Mikittä I. Mikko Jaakonpoika Samulinen oli syntynyt 1868, meni naimisiin 18-vuotiaana Kiimasjärvestä syntyisin olevan 17-vuotiaan Outi Ananientytär Ontropan I. Ontropovin kanssa. Molemmat kuolivat varhain, isä huhtikuun 30. p:nä 1893 ja äiti saman vuoden joulupäivänä. Mikitän isä Jaakko Samulinpoika, joka näyttää kuolleen vain muutamia kuukausia aikaisemmin kuin poikansa Mikittä, oli nainut hänkin Kiimasjärven kylästä talollisen tyttären Anni Tarassientytär Miininin ja oli heillä kuusi lasta, joista Oljo Samulisen isä Mikittä oli viides järjestyksessä. Jaakon isä Samuli Kondratonpoika oli oikeita vanhoja Itä-Karjalan kelohonkia, joka eli toiselle sadalle hyvän joukon. Hän kuoli syyskuulla 1883 ja oli kuollessaan toisten mukaan 113 vuoden, toisten mukaan 110 vuoden ikäinen. Tällöin oli juuri valmistumassa suvun kotitalo, Tšolmon "Valkoinen talo" viimeisessä asussaan, jollaisena se säilyi vuoteen 1941. Samuli Kondratonpoika oli niin ollen syntynyt vuoden 1770:n vaiheilla. Hänen isästään Kondratasta ei ole sanottavia tietoja periytyneet jälkipolville, tiedetään vain hänellä olleen ainakin kaksi poikaa, Samuli ja Tiihvona. Jälkimäisestä pojasta sanotaan polveutuvan Tšolmon kylän muiden sukujen paitsi Samulista polveutuvain. Kondraton syntymävuosi palautunee näin ollen ainakin 1750:n vaiheille tai sitäkin kauemmas.

Mutta perimätieto tuo viesteä vieläkin kaukaisemmilta ajoilta Kondratista edeltäneistä esivanhemmista, joista säilynyt sukutarina mainitsee nimeltä suvun vanhimman Tšolmoon asettuneen kantaisän Iivotsaini Davidan. Hän oli kotoisin Rukajärven kirkonkylästä jossa hän perheineen eläi ja viljeli maatalaansa. Hänellä oli kuusi poikaa. Näiden kanssa Davida päätti siirtyä tsaarin sotapalvelusta karttaukseen lähemmäs harvempaan asutun Itä-Karjalan mittaamattomiin saloihin. Niin hän suuntasi matkansa Rukajärven postostalalta n. viitisenkymmentä kilometriä länteen Koutajärven eteläpuolella olevalle Aimehenkankahalle kohottaen sinne ensimmäisen asumuksensa ja edellen siellä melkoisen ajan kaaressa raataen, kalastaen ja metsästäen. Mutta jällekin Davida muutti perheineen kymmenisen kilometriä vielä lähemmäs nykyisen Tšolmon kylän paikalle ns. Kesselinieemeen, tonne lopullisesti asettui Davidasta sai alkunsa siten sekä Tšolmon kylä että läheiset Suurijärvi, Liedna ja Issakka. Näiden kylien lähistössä monet paikannimet, Iivotsainen ojat, ahot, huhdat ja niityt muistuttavat vielä seu-

dun viljelyksen vanhimmasta raivaajasta Iivotsaini Davidasta ja hänen pojistaan.

Kotiseudun viljelyshistorian vanhat vaiheet ja entisten polvien edustajat elivät Oljo Samulisen vilkkaassa mielikuvituksessa elävää elämää ja loihitivat menneen ajan tapahtumat värikkäinä hänen sielunsa silmien eteen. Liikkuessaan kotikunnalla hän näki ja tunsikin kaikkialla esi-isien työn ja raivauksen jäljet ja kotiseudun luonto oli erikoisen hyvästi tunnettu Samulisen mielen. Itse hän kertoo muistelmissaan suhteestaan luontoon jo lapsuuden ajalta: "Jäätymme vanhempieni jälkeen siskoni Iron kanssa orvoiksi, vietimme huolettoman lapsuutemme Kiimasjärvellä Ontropan kauniissa niemessä. Se aika on ihanin ja lämmittävin koko elämäni varrelta. Sainhan kasvaa täysin vapaana lumoavan syntymämaani kauniin luonnon helmassa hyvän mummoni, tätini ja enoni seurassa. Opin syvästi rakastamaan kotimaani luontoa, enkä ole vaiherikkaan elämäni aikana sitä rakkautta koskaan kadottanut. Ja vaikka olenkin saanut täällä Suomessa yli kaksi vuosikymmentä kestäneen pakolaisuutemme aikana viettää hiljaisia ja rauhallista elämää lähellä luontoa, niin sittenkin usein haikailevä valtaa mielen kotiseudun luontoa muistellessani."

Oljo Samulisen elämän ulkonaisista vaiheista mainittakoon tässä jokin hajapiirre. Kansakoulukurssiin hän suoritti Kiimasjärven kirkonkylän koulussa ja oli sen jälkeen lyhemmän ajan Povenstan kaupunginkoulussa. S. olisi halunnut päästä jatkamaan opintoja johonkin teknilliseen opistoon, mutta hoojat eivät järjestäneet hänelle siihen mahdollisuutta. Erinomaisen tiedonhaluisena hän kuitenkin täydensi tietovarojaan ahkeralla itseopiskelulla hänkkin itselleen samalla runsaasti kirjallisuutta ja lainaten, mitä muuten saatavissa oli. Ensimmäiseen maailmansotaan asti S. toimi sitten pääasiassa maanviljelijänä kotitilallaan, ollen kuitenkin välillä muutamien vuoden liiketoimissa Suomessa ja Pietarissa. Kunnan yhteisiin harrastuksiin hän otti osaa monin tavoin. Maailmansotaan Samulinen joutui 1916 Romanian rintamalle. Hänet komennettiin samana vuonna jalkaväen tiedustelutoiminnan erikoiskursseille Bukovinan Radauziin, jossa suoritti tutkimustensa, korotettiin sijaispuuseuriksi ja määrättiin toimimaan 24. armeijakunnan 48. divisioonan kuuluvaan 189. Izmailin rykmenttiin, jossa komentajana oli mordvalaissyntyinen eversti Tahtarinov. Vallankumouksen jälkeen Samulinen palasi kotiseudulle toimien maanviljelijänä kotitilallaan. Sen yhteydessä hän otti innolla osaa sekä kunnallisiin että kansallisiin rientoihin monissa eri luottamustehtävissä toimien, mm. Povenstan kihlakunnan semstovossa ja samoin 1920 silloisissa sekavissa oloissa Rukajärven miliisipiirin päällikkönä miliisiluutnantin arvolla. Hänen osanottonsa itäkarjalaisten omiin kansallisiin harrastuksiin vaatisi erikoisen esityksen, joten se puoli kuitenkin paremmin tunnettuna voi tässä yhteydessä jäädä sivuun. Sen sijaan kannattaa erikoisesti korostaa Oljo Samulisen elämäntyön yleissivistyksellistä merkitystä. Kiitos ilmiömäisen muistinsa ja kaikkiin sivistyskysymyksiin kohdistuvan suuren harrastuksensa Samulinen oli säilyttänyt vallan tavattoman määrän kaikenlaista tietoutta Itä-Karjalan elämästä. Tulipa kysymys miltei mistä asiasta tahansa, jonka jossain muodossa saattoi edellyttää koskettaneen Samulista, voi olla varma siitä, että hän kykeni antamaan parhaat tiedot siitä, miten asia oli Itä-Karjalassa ollut ja miten he sen olivat käsittäneet. Myöskin kielen tutkimuksen ja kansantietouden alalla hän oli ehtymätön lähde. Asuen eräänlaisella murteiden välisellä rajavyöhykkeellä Samulinen oli jo nuoresta pitäen kiinnittänyt huomionsa siihen merkilliseen seikkaan, että sekä asial-

lisessa että sanastollisessa suhteessa saattoi esiintyä huomattavaa eroavaisuutta Rukajärvenkin eri kylien välillä. Ehkä tämä havainto yhdessä muun asianharrastuksen ohella oli saattanut Samulisen kiinnostamaan huomionsa muuallakin Itä-Karjalassa tavoissa ja kielessä ilmenevään rikkauteen ja vaihtelevaisuuteen, ja hän kykeni antamaan tutkijalle monesti näistä asioista hämmästyttäviä tietoja. Muiden historiallisten asiain yhteydessä Samulinen harrasti myöskin erikoisesti henkilöhistoriaa, kuten ilmenee hänen omaa sukuaankin koskevista perimätiedoista, joita hän jo aivan varhaisesta nuoruudesta asti oli tiedustanut ja tallentanut sukunsa ja kotikylänsä vanhimmilta elossaolevilta henkilöiltä. Eikä hän tyytynyt vain pelkkien nimien tallettamiseen, vaan hän koetti elävöittää nuo henkilöhahmot ilmi-eläviksi perimätietojen rippeillä ja oman mielikuvituksensa voimalla sekä muilla erilaisilla tutkimusmenetelmillä. Niinpä hän oli tarkoin itse paikalla perehtynyt suvun vanhimman kantaisän Iivotšaini Davidan ensimmäisen asunnon muinaisjätteisiin ja asumuspaikalta tavattaviin muistoihin ja todistuskappaleihin. Mielenkiintoinen on myöskin hänen piirtämänsä kuva isoisän isästä, toistasatavuotisesta Ukko Samulista. Erinomaisen hauska on tutustua niinkään moniin Samulisen kuvauksiin karjalaisesta kyläyhteiskunnasta varhaisempina aikoina, kuntayhteisöstä ja sen asioiden hoitotavoista ja järjestyksestä, maataloudesta ja maanomistussuhteista jne. Eräistä tällaisista kysymyksistä Samulinen on julkaissut jonkun artikkelin tässä lehdesäkin.

Muitakin kirjallisia harrastuksia Samulisella oli runsaasti — kaunokirjallisuustakin tuotteista on toisessa paikassa lehtemme tätä numeroa pieni Enneniminen novelli —, ja konekirjoitustaitoisena hän pitkäaikaisen vaikean sairautensa kestäessä sai monesti ajan helpommin kulumaan syventyessään mieliharrastuksiinsa kirjallisella alalla koneensa ääressä. Vasta aivan viimeisinä aikoina, jolloin taudin tuskat kävivät sietämättömiksi, hänen oli pakko luopua tästäkin työskentelystä.

Oljo Samulisen poismeno, jota hän itse odotti suurena vapauttajana, on ollut kova isku monille karjalaisille harrastuksille ja korvaamaton tappio Karjalan elämän tuntemukselle ja tutkimukselle hänen sanaisen arkkunsa sulkeutuessa ainaseksi. Mutta hänen muistonsa, joka on pysyvä kauas tuleviin aikoihin, säilyttävät parhaiten hänen omat jälkeenjättämänsä kirjalliset tuotteet ja se muu harras ja monipuolinen työ, jonka hän osaltansa antoi heimolleen.

T. K.

Lehtemme arv. tilaajille ja lukijoille.

Useiden vuosien aikana olemme lähettäneet jatkuvasti kunkin toimivuoden alussa lehden entisille tilaajille ja ovat nämä tilaajat suorittaneet tilausmaksun joko suoraan lehden konttoriin tai postisiirottilillemme nro 6171. Osalta on maksu peritty postienakolla. Näin voidaan maksu suorittaa alkavanaikin vuotena. Pyydämme niitä lukijoita, jotka mahdollisesti eivät enää tahdo lehteä itselleen ensi vuodeksi, ilmoittamaan siitä hyvissä ajoin ja viimeistään tammikuun loppuun mennessä lehtemme konttoriin os. Helsinki K. Kasarmikatu 25. Lehden tilaushintaa on täytynyt suuresti lisääntyneiden painatuskustannusten nousujen takia jonkun verran korottaa ollen ensi vuonna koko vuoden tilausmaksu 125 markkaa.

Karjalan Sivistysseura.

Tasavallan presidentti Mannerheim on matkustanut ulkomaille heikentyntä terveystään hoitamaan. Matkan aikana hoitaa presidentin tehtäviä pääministeri Paasikivi.

Carelia.

Toivo Lyy, Carelia.

Ken äjäl omal muida lahjoittav,
se itse ainos sudre vähän soav.
Se olluh, Karjal, sinun ozalmos:
sie lauloit ardehet täl moalmalle,
vai sudre vähä laulett' on siul, laulajalle,
sie Suomen Parnassos da Olympos.

Ei Suomi olis Suomi sinuttah!
Otšalleh sinuttah ei lauroa
soas igiventšaks uvven Hellahan.
Tuhanzil vuozil aigas meäreähes:
roih ilda rahvahil, ga sinuu myö viel jeähes
heil muisto huondeksen heän heložan.

Min äjän ardehiigi aiga luov,
häi utta huondest' enämbi ei tuo.
Siks', Karjal, tälleh kazvav kiitostas,
kos mierokunda ehtän keändyv tiele:
häi silloi igävöjjen yhtä kattšov vielä
päi huondekseh da kiittävä kanneldas.

Et lijjan unohteldavakse jeä,
ker Hellahan meän heimon ventšapeä!

Karjalakse keändi
Peiboi Pedri.